

ਸਿਵਲ ਫੁਟਕਲ
ਪ੍ਰੋਮ ਚੰਦ ਪੰਡਿਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜੇ
ਆਸਾ ਨੰਦ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ
ਬਨਾਮ
ਭਾਰਤ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ
ਹੋਰ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ।
1961 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਨੰ. 1065.

ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ (ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਤੇ ਮੁੜ ਵਸੋਬਾ) ਨਿਯਮ,-1955-ਨਿਯਮ 30 ਜਿਵੇਂ ਕਿ 24 ਮਾਰਚ, 1961 ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਸੀ- ਦੀ ਲੰਬਿਤ ਕਾਰਵਾਈਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਆਯੋਜਿਤ, ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਮੁੱਖ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕੋਲ ਲੰਬਿਤ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ (ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਤੇ ਮੁੜ ਵਸੋਬਾ) ਐਕਟ, 1954 ਦੀ ਧਾਰਾ 24 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਖੇਤਰੀ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਅਫਸਰ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਜੇ ਵੀ ਤਰਲ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਸਨ ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਨਿਪਟਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ, ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਸੇਧ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਸ ਸੇਧ ਦੁਆਰਾ, ਲੰਬਿਤ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ, 22 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ 2 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਟੀਓਰੀ, ਮੈਨਡਮਸ ਹੁਕਮ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਢੁਕਵੀਂ ਰਿੱਟ, ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕ੍ਰਮਵਾਰ 1961 ਅਤੇ 27 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1961, ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ 24 ਮਾਰਚ, 1961 ਦੀ ਸੇਧ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 30 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਮਕਾਨ ਨੰ. F/86, ਕਰਨਾਲ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਜਾਂ ਬਦਲਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਭਰਾ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 6 ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ, ਸੰਯੁਕਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੰਸ਼ੋਧਿਤ ਰੁਲ 30 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜੇਕਰ ਇਹ ਸੋਧਿਆ ਨਿਯਮ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ ਡੀ.ਸੀ.ਗੁਪਤਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ।

ਜੀ.ਪੀ. ਜੈਨ ਦੇ ਨਾਲ ਬੀ.ਐਸ. ਗੁਪਤਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ।

ਆਰਡਰ

ਪੰਡਿਤ, ਜੇ. — ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਚੀਫ਼ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2, ਅਤੇ ਅੰਡਰ ਸੈਕਟਰੀ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ, ਪੁਨਰਵਾਸ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਦੁਆਰਾ 27 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1961 ਅਤੇ 22 ਜੁਲਾਈ, 1961 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਹ, ਉਸਦਾ ਭਰਾ, ਉਤਮ ਚੰਦ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 6, ਅਤੇ ਖੇਮ ਚੰਦ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 5 ਪੱਛਮੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਉਜਾੜੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਸਨ ਅਤੇ ਇੱਥੇ ਨਿਕਾਸੀ ਘਰ ਨੰ. F/86, ਕਰਨਾਲ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ, ਮੁੜ ਵਸੇਬਾ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਕਿਰਾਏ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਲਾਟੀ ਵਜੋਂ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਨ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ 5 ਅਤੇ 6 ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਸਨ ਜੋ ਇਸ ਘਰ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 5 ਕੋਲ 11,000 ਰੁਪਏ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਦਾਅਵਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਉਹ 4,391 ਰੁਪਏ ਦੇ ਕੁੱਲ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ, ਉਸਦੇ ਭਰਾ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 6. ਅਤੇ ਤੀਜੇ ਭਰਾ, ਬੋਧ ਰਾਜ, ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਮਕਾਨ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਸਾਂਝਾ ਤਸਦੀਕ ਦਾਅਵਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁੱਲ ਮੁਆਵਜ਼ਾ 9,332 ਮਨਜ਼ੂਰ ਸੀ। ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇ ਭਰਾਵਾਂ, ਅਰਥਾਤ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਇਕ ਨੰ. 6, ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਘਰ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਸਨ, ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ, ਇਸਲਈ, ਰੁ. 6,220 ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਸਿਰਫ 3,110 ਰੁਪਏ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ। ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਘਰ ਨੂੰ ਮੁੜ ਵਸੇਬਾ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਅਵਿਭਾਜਿਤ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਕੀਮਤ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਇੱਕ ਯੂਨਿਟ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ 2,545 ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਅਫਸਰ, ਕਰਨਾਲ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 4, ਨੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਖੇਮ ਚੰਦ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 5, ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ (ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਤੇ ਮੁੜ ਵਸੇਬਾ) ਨਿਯਮ, 1955 ਦੇ ਨਿਯਮ 30 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁੜ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ), ਕਿਉਂਕਿ 'ਕੁੱਲ ਮੁਆਵਜ਼ਾ' ਜਿਸ ਦਾ ਉਹ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ, ਇਸ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦੇ ਦੋ ਭਰਾਵਾਂ, ਅਰਥਾਤ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ. 6, ਦੋਵਾਂ ਲਈ ਮੰਨਣਯੋਗ ਕੁੱਲ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨੇੜੇ ਸੀ। ਜਿਸਨੂੰ ਉਸਦੇ ਘਰ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਅਲਾਟੀ ਵਜੋਂ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਹੁਕਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਖੇਤਰੀ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਜੁਲੰਦੂਰ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 3 ਦੇ

ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਕਿ, ਨਿਯਮ 30 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕਿਸੇ ਨਿਕਾਸੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਦਾਅਵੇ ਵਾਲੇ ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ, ਉਸਦੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਕੁੱਲ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਉਸ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਲਈ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਅਲਾਟੀ ਜਾਂ ਸੰਯੁਕਤ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਘਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਤਸਦੀਕ ਦਾਅਵਿਆਂ ਵਾਲੇ ਤਿੰਨ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਸਨ, ਅਰਥਾਤ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ, ਉਸਦਾ ਭਰਾ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ. 6, ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ. 5, ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ, ਇਸ ਨਿਯਮ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਦਾ ਤਬਾਦਲੇ ਦਾ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 6, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 3 ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ 26 ਅਗਸਤ, 1960 ਨੂੰ ਇੱਕ ਦਰਖਾਸਤ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇਸ ਘਰ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਉਸਦੇ ਭਰਾ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਆਸਾ ਨੰਦ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਿਰਫ਼ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਸਨ, ਅਰਥਾਤ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ. 5, ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮ 30 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਘਰ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਲਈ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦਾ ਕੁੱਲ ਮੁਆਵਜ਼ਾ 3,110 ਰੁਪਏ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ. 6 ਤੋਂ ਰੁ. 4391 ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਕੀਮਤ ਰੁਪਏ 2,545 ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦਾ ਕੁੱਲ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ. 6 ਦੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਨਾਲੋਂ ਨੇੜੇ ਹੈ, ਇਸਲਈ, ਉਹ ਇਸ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ। ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਅਫਸਰ ਦਾ ਹੁਕਮ, ਟਾਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਸ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ. 5 ਮੁੱਖ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ. 2 ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ. 3 ਨੇ ਸਹੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਨਿਕਾਸੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਦਾਅਵੇ ਵਾਲੇ ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਕੁੱਲ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਸ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਲਈ ਨਿਯਮ 30 ਅਧੀਨ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਸੰਯੁਕਤ ਅਲਾਟੀ ਸੀ ਜਾਂ ਸੰਯੁਕਤ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਸੀ। ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਨਿਯਮ 30 ਵਿੱਚ 24 ਮਾਰਚ, 1961 ਨੂੰ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਸੋਧ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ਾਧਾਰੀ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ ਜਿਸਦਾ ਕੁੱਲ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਸੀ, ਉਹ 27 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1961 ਨੂੰ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸੋਧ ਸਾਰੀਆਂ ਲੰਬਿਤ ਕਾਰਵਾਈਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ, ਇਸਲਈ, ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਉੱਤਰਦਾਇਕ ਨੰਬਰ 5 ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ, ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਯੋਗ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀ।

ਇਸ ਹੁਕਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ. 6 ਨੇ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ (ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਤੇ ਮੁੜ

ਵਸੇਬਾ) ਐਕਟ, 1954 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਐਕਟ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੀ ਧਾਰਾ 33 ਅਧੀਨ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ... , ਤੇ 22 ਜੁਲਾਈ, 1961 ਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਮੌਜੂਦਾ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ 8 ਅਗਸਤ, 1961 ਨੂੰ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ, ਸੋਧਿਆ ਨਿਯਮ 30 ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

ਇਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਪੁਰਾਣੇ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਚੀਫ਼ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਅਯੋਗ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ 16 ਜਨਵਰੀ, 1961 ਨੂੰ ਖੇਤਰੀ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਆਪਣਾ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਪੜਾਅ ਤੱਕ ਪੁਰਾਣਾ ਨਿਯਮ ਲਾਗੂ ਸੀ ਅਤੇ ਨਿਯਮ 30 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਥਾਂ "ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚਾ" ਸ਼ਬਦ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। "ਸੰਪੱਤੀ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਨੇੜੇ" ਨਿਯਮ 30 ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲਾ, 24 ਮਾਰਚ, 1961 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 5 ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੋਧ ਚੀਫ਼ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੰਬਿਤ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੀਫ਼ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਇਹ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਸੋਧ ਸਾਰੀਆਂ ਲੰਬਿਤ ਕਾਰਵਾਈਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਨਿਹਿਤ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸੋਧ ਸੰਭਾਵੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿਧਾਨ ਮੰਡਲ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਖੋਹੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਆਪਣੇ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਪ੍ਰਭਾਵ, ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਇਸ ਲਈ ਸਵਾਲ ਇਹ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਕੋਲ ਕੁਝ ਨਿਹਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਸਨ, ਜੋ ਇਸ ਸੋਧ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਏ ਸਨ।

ਫਿਰ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਕੀ ਹੈ? ਇਸ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਮੇਸਰਸ ਗੋਰਧਨ ਦਾਸ ਬਲਦੇਵ ਦਾਸ ਬਨਾਮ ਗਵਰਨਰ-ਜਨਰਲ ਇਨ ਕੌਂਸਲ (1), ਵਿੱਚ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿੱਤਾ--

"ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਨਿਹਿਤ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਨੰਦ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ, ਵਰਤਮਾਨ ਜਾਂ ਸੰਭਾਵੀ, ਮੌਜੂਦਾ ਹਿੱਤ, ਸੁਤੰਤਰ ਜਾਂ ਅਚਨਚੇਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਮਾਲਕ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਖੋਹਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ "

ਰਿਸਾਲਦਾਰ ਮੇਜਰ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਆਰ.ਐਲ. ਅਗਰਵਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (2) ਦੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਫੁੱਲ ਬੈਚ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਹੈ-

"ਉਹ ਅਧਿਕਾਰ ਉਦੋਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸੰਪੂਰਨ ਅਤੇ ਸੰਪੂਰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਬਾਕੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਨਿਹਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਸੰਪਤੀ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਹੈ ਜੋ ਸਥਿਰ ਅਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਅਤੇ ਹੁਣ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਜਾਂ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਨਿਹਿਤ ਹੋਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਇਸ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਇਹ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਖੋਹਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।"

ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਕਾਰਵਾਈ ਚੀਫ਼ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੰਬਿਤ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 24 ਦੇ ਤਹਿਤ ਖੇਤਰੀ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਅਫ਼ਸਰ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਜੇ ਵੀ ਤਰਲ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਸਨ ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਨਿਪਟਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਨਿਹਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਸੇਧ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਭੇਜੇ ਗਏ ਕੇਸ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਸ ਸੇਧ ਦੁਆਰਾ, ਲੰਬਿਤ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਇਸਲਈ, ਅਯੋਗ ਆਰਡਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਮੰਗਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਡਾ. ਖੁਸ਼ੀ ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਦਿ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ (3) ਵਿਚ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਬਹਾਦੁਰ ਜੇ. ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਹ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ-

"ਕੀ ਨਿਯਮ 30 ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੇਧ, ਜਿੱਥੇ-ਸ਼ਬਦ 'ਨੈਟ' ਲਈ "ਕੁਲ" ਸ਼ਬਦ ਦੁਆਰਾ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਣਾਅ ਦੁਆਰਾ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤਰਕ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਸੇਧ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਿਛਾਖੜੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਪਿਛਾਖੜੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹਾ ਇਰਾਦਾ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ।"

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸੱਜਣ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਚੀਫ਼ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਹੋਰ, 1960 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਨੰਬਰ 32 ਵਿੱਚ ਉਸੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਦੇ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ, 28

ਅਕਤੂਬਰ, 1960 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ, ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਉਲਟ ਨਜ਼ਰੀਆ ਲਿਆ ਗਿਆ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਸੱਜਣ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ ਦੇ ਬਨਾਮ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨਾ ਪਸੰਦ ਕਰਾਂਗਾ।

ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਖਾਰਜ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਮੈਂ ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਛੱਡ ਦੇਵਾਂਗਾ।

ਬੀ.ਆਰ.ਟੀ.

(1) I.L.R 1951 Punj. 395=1952 P.L.R. 1.

(2) I.L.R. 1960 (1) Punj. 791= 1960 P.L.R 115.

(3) 1962 P.L.R 755.

ਸੀਮਾ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।